

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 26.

A gabona-campagne.

(K. Ö.) Ma, f. hó 27-én tartják meg a kereskedelemügyi miniszter rendeletéből azt az értekezletet, mely a fővárosi nagyobb gabona-cégek, gőzmalmok s szállítási vállalatok képviselőinek részvételével hivatva van véleményt mondani a gabonakiviteli irányokra s egyéb felmerülő igényekre nézve. Tavaly ez a gabonakiviteli ankét nem volt megtartható. A magyar királyi államvasutak igazgatósága ugyan a kereskedelemügyi miniszter rendeletéből július közepére hívta össze a gabonakiviteli értekezletet, de a termés oly silányul ütött ki, hogy az ankétet nem tartották érdemesnek megtartani. Az idén — úgy mondják — korábban fog megindulni a gabonaszállítás, szükséges tehát, hogy a magyar államvasutak idejében legyenek tájékozva a szállítási igények kielégítésére foganatosítandó intézkedésekre nézve.

Ha ugyanis hitelt adhatunk a hivatalos statisztikai kimutatásoknak, búzából 33—35 millió mmázsára lehet számítani. Levonva ebből a belfogyasztás kielégítésére szükséges mennyiséget, marad a kivitelre rendes körülmények között 12—14 millió mmázsa. A börzei körök azonban nagyon is pesszimistikus felfogásúnak mondják a földművelési miniszteriumnak a várható termés mennyiségéről közzétett kimutatását s a búzából várható termés mennyiséget 38—40 millió métermázsára teszik. Maradna tehát a kivitelre a fennebbi számításnál sokkal nagyobb

mennyiség. Még nagyon korainak tartjuk végleges ítéletet mondani a várható termés s a kivitel mennyiségéről s azért egyelőre a hivatalos kimutatás alapjaira helyezkedünk. A börzei köröknek a várható termés mennyiségéről terjesztett híreit nem tekinthetjük egyébnek, mint első kísérletét a spekuláczióknak a gabonárrak lenyomására. A hausse kiadta erejét, most következik a baisse.

A folyó hó 27-én megtartandó gabonakiviteli értekezlet különösen azért érdemi megfigyeléményt, mivel azt már évekhez képest másfél hónappal előbb tartják meg, hogy az idén *korábban indul meg a gabonaszállítás*. Ezen közgazdaságilag látszólag előnyös indoklás alatt mi a mezőgazdák kárát látjuk. Mert ha korábban indul meg a rendesnél a gabonakivitel, az annyit jelent, hogy a gabonacégek a kivitelnek legalább is nagyobb részét már is biztosították maguknak. A gazdaközönség egy nagy része tehát újból kénytelen volt, vagy most kénytelen termését lábon eladni.

Olcsobb ár s uzsora feltételek mellett. A puhitási procezzus pedig a maga teljes kiterjedésében most van folyamatban, mikor a buzaárak esése következtében a gazdák újra kilátásba helyezik a 6—7 forintos buzaárakat. Az értelmes gazda csak tud védekezni a szipolyozás és ámtás ellen (kényszerhelyzetben ezek sem mindig), de a kisgazdák legnagyobb része tehetetlenül van kiszolgáltatva a gabonauzsorának. A tételt tehát olyformán kell helyebitenünk, hogy

a korán meginduló gabonakivitel hasznára van a közvetítő kereskedelemnek, kevésbé az ország közgazdaságának, legkevésbé a gazda-osztálynak.

A gabonakiviteli ankét azon okból is megérdemli figyelmünket, hogy az az idén, mint eddig is minden évben, a gazdasztyályok részvétele nélkül fog megtartatni. Mit is keresnének ott a gazdák képviselői, hol arról foly a tanácskozás, mi módon történjék a gazdamunka eredményének értékesítése, mely egyúttal közgazdasági helyzetünknek legfőbb támasza.

Attól tartanak talán, hogy a független gazda közvélemény viszhangja képviselők emeltetnének azon közgazdasági politika ellen, mely a kivitel forszírozásában látja biztosítva az ország közgazdasági előhaladását, azon kivitel ellen, mely a közvetítői haszon érdekében a belszükséglettől is elvonja a szükséges termésmennyiségeket, csak azért, hogy a másodszori haszon kedvéért fedezhesse később a belszükséglet hiányait. Attól tartanak talán, hogy hangok emelkednének a magyar államvasutak merkantil tarifapolitikája ellen, mely mereven elzárkózik egy egészséges agrikól-tarifapolitika követelményei elől, de refakciás politikájával az állam intézményeit is annak a politikának a szolgálatába állítja, mely csak az üzleti hasznot tartja eszményképének.

Látni való, hogy a gazdák részvétele nagyon is megzavarhatná azt a szívélyes harmóniát, mely a közkormányzat és a merkantilisták közt uralkodik.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

Falun.

Irta: Deér.

Falun vagyok. Távol a főváros poros, lármas életétől; távol az emberek özö, számító küzdelmeitől. Itt nem zavar semmi, nem hat hozzám a vásári zaj. Itt nyugalom, csend honol; itt boldogság, béke lakozik.

Mintha ujja születtem volna, úgy érzem magam. Boldog vagyok itt a falusi magányban; a jelennek élek, a jelen nyújtotta örömeknek.

Egy tiszta, fehér, tornáczos házban a lakásom. Az ablakom oda néz az erdős hegyoldalra.

Ha reggel felébredek, nem fog el az az onott fáradtság, mint ott a fővárosban.

Itt madárdal ver föl. Itt beragyog a nap-sugár az ablakomon, nem fogja el előlem egy parányi részét sem a szomszéd emeletes ház, mint otthon.

Boldogan kelek föl, örömmel megyek ki a kertbe: kéjesen szívom a balzsamos, ózondus levegőt. A lelkem örül, mikor itt a szabad természet ölében látom nyílni a virágot, rajta a ragyogó harmateseppeket.

Mikor aztán beülök a zöld repkénnyel befutott lugasba, akkor odajön hozzám Boris. Fehér, habos kendőt terít az asztalra s odaszélem a puha cipőt, meg a meleg, frissen fejt, még párolgó tejet.

Közbe aztán beszél, a mi kitélik az ő egyszerűségétől, az ő józan paraszt esztétől.

— Hát hogy aludt az ur? Egészségére kívánom az éjszakai nyugodalmat. Ugy-e más élet van itt, mint abban a maguk nagy városában? Meg is látszik az uron. Olyan jó színben van, amióta itt él köztünk. Egészen neki pirosodik. Maradjon is csak még itt. Megbecsüljük, gondját viseljük. De kezdjen már hozzá a reggelihez. Kihül a tej. Meg hát már későre jár az idő.

Igy biztat Boris, ez a pirosposzsgás parasztleány. Öszinte minden szava, mint minden itt a falun.

Én meg hozzázakezdek a reggelihez. És mig reggelizem, a közeli orgonabokorban egy fülemüle kezd rá reggeli dalájára. Ugy csattog, úgy ver. Ott felejttem a lelkemet, úgy magával ragad a dala.

Kell-e ennél szebb zene?

Ide gyertek ti sáppadt fővárosi emberek. Itt megtanultok újra hinni, remélni, szeretni. Hisz itt minden erről beszél. Itt mindenki szereti egymást.

Az én lelkemben is megrezeg egy hur. Egy elpattant, lejátszott hur — a multból. Egy emlék, édes keserű emlék onnét a nagy városból. Egy hang a multból. Egy szomorú, bánatos hang, mint a fülemüle dalája. És én úgy örülök ennek. Örülök, hogy a lelkem újra él, újra megelevenedik, újra emlékezik, újra remél.

Egy szöghaju, halaványarcu leány képe jelenik meg előttem. Olyan kérőleg, olyan szo-

moruan néz reám. Mintha mondaná: gyere vissza, hisz én szeretlek. Minek is mentél el, minek hagytál magamra.

— Olyan egyedül, árván érzem magam itt ebben a nagy városban, amióta elhagytál. Gyere vissza, vigasztalj meg.

Ugy örül a szívem, ha erre gondolkodom. Ujra remélni kezdek, meg tervezgetek is a jövőre. Idehozom magammal azt a halaványarcu, szöghaju leányt, ide ebbe a faluba, ide a természet szentegyházába. Itt esküszöm neki szerelmet, itt csókolom le a szerelmet.

Dalolj csak te fülemüle madár. Aztán majd ha eljön velem az a leány, akkor dalolj csak igazán azon te szerelmes hangodon. Akkor majd ketten hallgatjuk egymáshoz simulva, boldogan, békességben.

Dalolj csak te természetet bűvös-bájos hangudalnoka!

Annyi édes emlék szűrődik föl a lelkemben, a mig dalolsz. Édes-bus, fájó, boldog emlékek.

És a mig emlékezem, újra boldog vagyok. Igaz, hogy ez csak a mult boldogsága. Elmúlt, tán vissza se jó többet. De oly jól esik még az emlékezés is.

Miért hagytad abba dalodat, te kis szürke madár? Ugy-e párodhoz sietsz, azt köszöntöd igaz szerelemmel! Azért nem dalolsz.

De a daloddal elszállt az én emlékem is, azok az édes bus emlékek. Csak a keserű utóíze maradt meg számomra. Ez pedig úgy fáj, úgy éget.

Mert hát nem úgy van ám, mint előbb

Kiegyezési tanácskozások. Bánffy Dezső báró, Lukács László dr., Dániel Ernő báró és Darányi Ignác ur. magyar miniszterek, valamint Thun gróf, Kaizl dr. és Baernreither osztrák miniszterek tegnap délelőtt 10 óra után a magyar miniszterelnökségen értekezletre gyűltek a kiegyezéssel kapcsolatos több rendbeli kérdés tárgyában. Az osztrák miniszterekkel együtt jöttek szakelődök Farkas, Koch és Stibral osztályfőnökök és Hauenschild báró és Spitzmüller dr. miniszteri tanácsosok, a kik azonban a miniszteri tanácskozáson nem voltak jelen.

Országos közoktatási tanács.

— Második nap. —

Tegnap megszakított tanácskozásait ma délelőtt folytatta az országos közoktatási tanács a tagoknak még nem csappant érdeklődése mellett. Az elnöki széket Fehér Ipoly foglalta el.

Folytatták a magyar történet tanításának tárgyalását.

Téglás Gábor, dévai főreáliskolai igazgató szerint a magyar történet tanításánál nagyobb súlyt akar helyezni a *nemzeti tradíciók és hagyományok fejlesztésére*. Neki, mint kormánybiztosnak, alkalma volt tapasztalni, hogy egyes vidéki gimnáziumok tanulóinak sejtelmük sem volt arról, hogy városuk miféle szerepet játszott a múltban. A földrajz tanításánál is a helyi emlékekre ki kell terjeszkedni, mert a lokálpatriotizmus fejleszti igazán a hazaszeretetet.

Rombauer Emil főigazgató (Brassó) azért szólal fel, mert tegnap meggyőződött arról, hogy sok tanár félreértette a javaslatintenczióit. Azt hiszik ugyanis sokan, hogy ezentúl a magyar történet tanítása mellett a világtörténet egészen mellékes szerepet fog játszani, holott ő egészen másképp értelmezi a javaslat célját. Ezt világosan precizizálni kell. Azonkívül a történeti órák számát egyenlővé akarja tenni a gimnáziumokban és a reáliskolákban.

Inczedy Dénes főgimn. igazgató (Pécs) azt óhajtja, hogy a magyar történet tanítása a VII. és VIII. osztályra osztassék szét, a IV., V. és VI. osztályban tanítsák a világtörténelmet, míg a III. osztályban a magyar történet rövid vázlatát ismertessék. Javaslataival egyrészt a tul-

terhelésen vél segíthetni, másrészt pedig elérhetővé véli a magyar nemzeti szempont intenzívebbé tételét.

Lánczy Gyula összefoglalja az e pontnál történt felszólalásokat. Mindannyian elismeréssel adóztak a bizottság munkálatainak, de aggodalmukat fejezték ki, hogy a magyar nemzet történetének kiterjedtebb tanítása az egyetemes történet oktatásának rovására fog esni. Ő tehát kimondani akarja, hogy az egyetemes történet tanítása a jövőben csorbát szenvedni nem fog s jelen anyaga egész terjedelmében fenn fog maradni.

A felszólalásokra a bizottság nevében Beöthy Zsolt válaszolt. Lánczy indítványát nem fogadhatja el, mert a világtörténet tanításának mai rendszere sem tudományos beosztáson, sem divantikai szükségén nem alapszik, s ezért tartathatatlant. A világtörténelem a nemzeti történettel kapcsolatosan tanítandó, s csak annyiban, amennyiben a világtörténet fontos mozzanatai befolyással voltak a nemzet történetére. Hogy emellett a világtörténet nagy eseményei egészen háttérbe ne szoruljanak, ez már a tanítás módszerének kérdése. Téglás felszólalására az a megjegyzése, hogy azt inkább az utasításokban kellene felsorolni, mint a tantervben. Ajánlja a bizottság javaslatát elfogadásra.

Az összes ülés a bizottság elaborátumát általánosságban elfogadta. A szavazásnál az indítványok egyike sem nyert többséget.

Ezután a latin nyelvű olvasmányok megválasztása és egymásutánja, valamint a heti órák számának leszállítása került tárgyalás alá.

Erre vonatkozólag a bizottság javaslata oda irányul, hogy a magyar szöveg latinra fordítása elmaradjon; ezzel az írásbeli dolgozatok száma kevesbedik, s a heti órák száma hattal csökken. Megváltozik az olvasmányok Kánona és olvastatásuk módja is. A nyelvtan tanítása az I—VI. osztályokra terjesztetik ki.

Szamosi János dr. kolozsvári egyetemi tanár helytelennek tartja a tanórák leszállítását. A nyelvtan tanítását szerinte okvetlenül az I—IV. osztályban be kell fejezni. Azonkívül a magyarból latinra fordítást fentartandónak véli, ellenben kihagyandóknak a stilisztikai magyarázatokat.

Balogh Péter hozzájárul Szamosi dr. indítványához, csupán a magyarból latinra fordítás

kérdésében csatlakozik a bizottsági javaslathoz. Tizenkét órákor az ülést bizonytalan időre felfüggesztették.

Naptáregyesítés.*

Azt mondhatjuk, hogy 20-ik század küszöbén vagyunk. Egy század nagy idő — még az emberiség életében is, — kivált ma, midőn nem is gőzerővel, de villamos erővel halad a világ. A közeledő 1900-ik év reánk görög szertartású katolikusokra is jelentőségteljes lesz éppen a mi különleges egyházi időszámításunk, vagyis az ő, másként Julianus-nak nevezett naptár használata miatt.

Az ő naptár szerint ugyanis az 1900-ik év szökőév lesz, míg az új naptárban nem és így 1900 márc. 1-től a két naptár közti különbség már nem 12, hanem 13 napot fog tenni. Ez új különbség mindenestre szokatlannak lesz. Annnyira megszoktuk már, hogy a mi karácsonyunk január 6-án. Vízkeresztünk január 18-án. Gyümölcsoltóunk április 6-án, Illés napunk aug. 1-én legyen, hogy az új különbség figyelembevételére mindenestre nem kis ideig fogja zavarni az intelligens embert is, a köznép pedig kellő kioktatás nélkül nem is lesz képes magát az új helyzetbe beletámasztani.

Szeretném előre tudni, hogyan fogja papuságunk akár a szószékről, akár pedig társadalmi úton e különbséget megokolni és újabb hátramaradásunk helyességét megvédelmezni? Ez bizony igen nehéz feladat lesz. A tudomány határozottan beigazolt tényeivel szemben intelligens ember pirulás nélkül nem igen számíthat a tömeg tájékozatlanságára, ha pedig a helyzetet a maga valójában feltárja, akkor maga a nép lesz egy nagy kérdő jellel és meglehet arra a gondolatra jó: lehetetlen, hogy a mi egyházunk helyes úton vezessen bennünket, mikor a kézzel fogható igazság előtt sem akar meghajolni.

Mintán 1900 reánk görög szertartásuakra tehát okvetlenül változást és bizonyos mértékben új rendszert fog teremteni, úgy vélem, épp ez okból ez az időpont volna a leghelyesebb és a legalkalmasabb arra, hogy a Julián-naptár elhagyásával az új naptár időszámítását vigyük be templomainkba és ha már a jelzett év ugysem mulhat el anélkül, hogy híveink előtt a két időszámítás közti eltérés felől ne

* E czímen érdekes és aktuális tanulmány jelent meg a napokban Melle Emil bodrogközi esperes, kisdobrai gör. kath. lelkész tollából. Célja az értekezésnek mozgalmat kelteni a gör. katolikusok közt az iránt, hogy a sok tekintetben szükséges naptáregyesítés 1900-ban megtörténjék. Első sorban a gör. kath. papságnak szánta a tanulmányt, mint amely hivatva van e mozgalmat vezetni. Adjuk belőle a bevezető részt, megismerteti e kérdés történeti fejlődését és jelen állását.

mondtam neked te kis szürke madárka. Csak a te dalod ringatott el egy kevéssé; boldognak hittem magam. Pedig nem vagyok az.

Az a halványarcú leány nem jön ám ide. Az ott marad abban a nagy városban s én majd csak megint egyedül térek vissza. Ugy-e megvisszavagytál újra? ...

De Isten veled! Én most elmegyek, kinézek az erdőre ...

Elkerülök arra a füzesnek s ott azon a lankás, kacskaringós hegyi úton felmegyek s ott újra kezdem azt, amit itt abbahagytam.

Ott egészen magam leszek, csak a tarka virágok, a dalos madarak lesznek kísérem.

Szedek virágot is. Szép kék buzavirágot, haragospiros pitypalatyvirágot, fehér margitvirágot. Csokorba kötöm, szép nagy csokorba s aztán majd hazaviszem az édes anyámnak. Az majd megőrül neki.

Aztán beleveszem magam a rengetegbe. Hallgatom az erdő titkos bugását, a madarak zürzavaros hangversenyét. Hallgatom a kakukk madár kakukkolását. Még meg is kérdelem tőle, hány évig élek.

Itt szabad minden. Itt nem nevet senki, ha újra gyermek leszek, vidám, gondtalan gyermek; elég pillangót is fogok, himes, tarkaszárnyú pillangót.

Aztán, ha belefáradtam a bolyongásba, leheveredem a buja, zöld fűbe, a természet vette ágyba. Beletemetkezem a rám hajló jász-

min bokor ágaiba; teleszivom magam virágillattal.

Ha megéhezem, szedek szamócát, vadkörtét. Jó az nagyon. Gyerekkoromban nagyon szerettem. Aztán neki térdelek az erdei pataknak s úgy a tenyeremmel meritek hűs, csobogó vizéből.

Nem kérek senkitől semmit. Itt mindent ingyen adnak. Ez az igazi boldogság. A ki ezt megérti, csak az tudja megbecsülni.

Benézek az erdészlakba is. Az öreg Bokor bácsi barátságosan rázza meg a kezemet. Előtte a fehérhajú felesége is, a jó Örzse néni. Ugy kényeztetnek, úgy becézgetnek.

Bekiáltanak a leányuknak, hogy széket hozzon.

A leány arcán szeméremes pir futott végig, amikor előkerül valahonnan a konyhából. De azért mosolyog; odanyújtja a kezét is, azt a kis parányi munkás kezét.

Én meg csak nézem ezt a feslő erdei virágot. És a míg nézem, eszembe jut újra az a halvány leány. És úgy elgondolkodom, hogy milyen boldogság volna, ha e helyett a piros arcú erdészleány helyett az a másik állna itt előttem.

Milyen más lenne akkor itt minden. Nem is mennék el akkor innen soha.

Ugy éreztem, mintha az arcomat pir öntené el. Mintha szégyenleni kellene magam ezért a gondolatért. Hátha belelát a lelkembe

ez a leány, ki itt áll előttem. Pedig hát ez csak had maradjon az én titkom, az én emlékem.

— Az öreg Bokor bácsi is észrevette, hogy a lelkem elkalandozott. Rám is szól.

— Ma meg más felé jár az esze, uram öcsém. Megint oda téved a lelke abba a gonosz városba. Tán valami szép leányon jár az esze? ugy-e?

Az öreg Örzsi néni is beleszólt.

— Ejnye apjuk, minek bántod megint az urfit. Hát mi közöd van neked ahhoz, hogy ő hova gondol. Nem mindenkinek jár ám az esze mindig csak az erdőn, meg az ültetvényen. Meg aztán mit tudod te, ki után fáj a szíve a fiatal urnak.

Mosolyogva hallgattam az öregek évelődését. Csak akkor szorult el a lelkem, mikor arra a szép virágszálla esett a tekintetem, a ki ott állt mellettem. Siettem is más térre terelni a beszédet. Az öreg is segített, mert rászólt a leányra.

— Ejnye te kis virágszálam, hát te mindig itt állsz? Hozd hamar a kancsót, meg a poharakat. Megszomjuzott ám az öcsém. Te meg anyjuk néz egy kis harapni való után.

Igy aztán ketten maradtunk az öreggel, míg elő nem került a boros kancsó, meg az özezomb.

Körültűtük az asztalt mind a négyen. Aztán úgy elbeszélgettünk mindenről, hogy csak nagyon sokára gondoltam a hazamenetelre.

nyilatkozunk, tegyük meg e kioktatást úgy, hogy arra többé soha szükség ne legyen.

E kétségtelen nagy horderejű reformot naptáregyesítés czimén szokta tárgyalni a közvélemény. Mi is megmaradunk a régebbi felszólasmód mellett, de egyúttal kijelentjük, hogy naptár alatt e tanulmányunkban mindig az időszámítás rendszerét fogjuk érteni és nem a martirologium berendezését. Vagyis távol van tőlünk arra gondolni, hogy méneánk, vagy tróduunk szerkesztését bontsuk meg, vagy megbontani segítsük, — ellenkezőleg, épp az a célja e soroknak, hogy papságunk bebizonyítva lássa, miszerint az új időszámítást elfogadhatjuk, keresztül vihetjük anélkül, hogy ritualis intézményeinkben csak egy jöttát is változtatnunk kellene. És miután így csakis időszámításról fogunk beszélni, nevezhetjük az új időszámítás behozatalát naptáregyesítésnek, mert valóban az volna célunk, hogy egy időszámításunk, egy naptárunk legyen.

1582-ben, midőn XIII. Gergely pápa a naptárjavítást keresztülvitte, görög szertartású katolicismus nem létezett sehol, csakis Olaszországban. A szirma a török hódítások legmagasabb fokán talán még ha akarta volna is, e reformot nem vihette keresztül, mert a török uralom tudta nagyon jól, hogy ereje addig tart, míg a Szentszék minden erkölcsi befolyása ki van kuszólván keletről. XIII. Gergely leveleére Joakim konstantinápolyi pátriarka megígérte ugyan, hogy a kérdést tanulmányoztatni fogja és a mennyire lehet követni szándékszik a nyugati egyház példáját, — de bizony nem történt meg. Sőt ellenkezőleg, mint egy régi Horologion végén találtam, 1583-ban jan. 28-án a konstantinápolyi és alexandriai szimatikus pátriarkák közös levelével követ érkezett Kivbe Konstantin fejedelemez, melyben a régi naptár feuntartását kötelezővé tették, szemben az újítással, egyházi átok terhe alatt.

Ezzel szemben nyugaton az új naptár rövid idő alatt majdnem mindenütt be lett hozva és végezetül elfogadták azt a protestánsok is nemcsak mint időszámítást, hanem mint a husvét idejének meghatározására legalkalmasabb módszert is. Nevezetesen: 1582-ben az új naptárt elfogadták: Olaszország, Spanyolország, Portugalia, Franciaország és katolikus részeiben németalföld 1588-ban Svájc katolikus részeiben németalföld ország, 1587-ben Magyarország. A protestáns államok a pápai szék iránti ellenszenvből soká ellenállottak, de végre 1699-ben Németország, 1701-ben Dáni, 1752-ben Anglia, 1753-ban Svéd és Norvégország, 1798-ban Svájc protestáns része fogadta el az új naptárt. A husvét idejének meghatározásában a protestánsok az új naptár elfogadása után sokáig eltértek a katolicismustól és a ciklusok szerinti számítás csak 1776-ban fogadták el általánosan.

Elbucsuztam az erdésztől. Az öreg elkísért.

Mikor elhagytuk a házat, egy erdei kedves dal kísért utunkon. Az erdész leánya énekelte talán bucsuzól, talán emlékül? Vagy ki tudja miért?

Csak azt éreztem, hogy a mig énekel, valami úgy ránehezedik a lelkemre. Olyan szomorúság féle.

Nem is igen hallgattam az öreg erdészre. Pedig az folyton beszélt, ki ráhagyta mindent.

Mikor elváltunk, megköszöntem a barátságát, a hozzám való szívesességét. De ő szavamba vágott.

— Nincs mit köszönnie uramócsém. Ha jól érezté magát nálunk, ház nézzen ki máskor is. Mindig igaz szíveséggel látjuk. Jó éjszakát.

En még utána néztem egy darabig, a hogy ott ment a fák között. Látszott a járásán, a tartásán, hogy tudja, érzi, hogy itt ő az ur. Neki van a legszebb birodalma itt a szabad természetben.

És a mig néztem, valami irigységgel szálta meg a lelkem. Irigyeltem ezeknek az embereknek az egyszerűségét, boldogságát, szerettem volna visszafordulni és odamondani nekik, hogy itt maradok, itt élek közöttük.

Bár úgy lehetne! De nekem mennem kell. Már a hold halvány fénye is elő-elő csillámlik a fák lombjai közül. Este van.

Mikor az erdő szélére értem, akkor kezd-

Hazánkban az új naptárt az 1599-ik évben a következő törvény tette általánosan kötelezővé: Ut usus novi et reformati Calendarii per omnes regnicolas observetur, veteris autem abolatur, necessarium est. Cum autem usum novi Calendarii potissimum a quibusdam Concionatoribus damnari et interdicti inexistimatur, ideo decretum est: uti si qui tales concionatores publicae Constitutioni hac de re sancitae sese opposcentes reperti fuerint, in proventus suos ecclesiasticos statim et de facto amittant. Civitates autem et domini terrestres, si qui similiter sese eidem publico statuto opponere ausi fuerint, ac vetus Calendarium imprimi curarent, illico uti comperti puerint: puniat et mulctet eos Sua Majestas in mille florenis toties, quoties contumaces fuerint. (1599. Art. 45.)

Az idézett törvény az új naptár használatát kötelezővé tette az ország összes lakosaira, a régi használatát büntetés tere alatt megtiltotta. Alkalmat e törvény hozatalára hazánkban a protestánsok ellenkezése adott és az ország rendei nem késtek a protestáns hitszónokokat, mert csak ezekről lehetett itt szó, az új naptár használatára kényszeríteni. E jelséggel szemben feltűnő, a görög szertartásukat az ó-naptár használatában senki sem háborgatta, — de viszont az is tény, hogy egyházi intézményeik, így ünnepeik megszentelésében sem nyújtott az állam nekik semmi kedvezményt.

A munkácsi egyházmegye, melyhez akkoriiban az egész magyarországi gör. kath. hívek tartoztak, 1649-ben az uniót Rómával megkötvén, az ó-naptár használatát sem ki nem kötötték maguknak, sem az tőlük megtagadva nem lett. A naptáregyesítés eszméje elsőben nálunk 1692-ben lett megpendítve, a midőn I. Lipót király a gör. kath. nép régi és újabb kiváltságainak biztosítására kiadott oklevelében ezt mondja: Clementissime exoptamus: ut festa tam mobilia, quam articularia et Dioeceseum varietate ab Ordinariis locorum instituta etiam graeci ritus uniti iisdem diebus celebrent, quibus latini celebrare consueverunt. I. Lipót király a gör. kath. nép iránt kiváló atyai gondnal viseltetett, de óhaja foganatosítva nem lett. Ujabbban 1814-ben Ferencz király felhívta az összes görög egyesült püspököket, hogy az új naptárt fogadják el. A felhívott püspökök kitértek a kérdés érdeme felől és azt felelték, hogy csak amaz esetben tehetnek eleget a király intőinak, ha a nem egyesült görög szertartásukat is kötelezni fogja az új időszámítás elfogadására. Ezzel az ügyismét lekerült a napirendről. Az 1840-es évek körül már nem felülről, hanem a társadalom kebeléből és az érdekelt klerus soraiból emelkedtek hangok és az 1838—1840-es években a Jelenkor

ezimű hirlap mellékletében a Társalkodóban Duchnovics Sándor és Lachovics Vazul szelöztették a naptáregyesítés kérdését, de fellépésük inkább csak szemléleti és csillagászati elmefuttatás volt és nem lehűtött czélutadatos törekvésnek nevezni. A naptár egyesítés kérdését 1870-ben a zempléni gör. kath. klerus és hívek által S.-a-Ujhelyben tartott nagy-gyűlés által megpendítve, Pankovics István akkori munkácsi püspök tette ténylegessé. Sikere nem volt, mert nem annyira egyházi, mint inkább nemzetiségi tekintetből ellene voltak mindazok, kik Pankovics püspöknek a sz. Bazil-társulat megbénítására tett működését nem tudták és nem akarták megbocsátani. Legkivált Mármarosban határozottan izgatták intelligens emberek a népet a naptáregyesítés ellen.

Az egész szerföltött izgalmassá vált ügyet megszüntette Pankovics 1874-ben bekövetkezett halála.

Ujabb hangok a naptáregyesítés mellett csak 1890-től emelkednek. És valóban arra soha alkalmasabb időpont még nem volt és a körülmények is ma a legkedvezőbben alakulnak.

Hogy 1900-tól időszámításunk rázkódattasnak lesz alévetve, azt láttuk fenntebb. A gör. kath. püspökök 1814-ben hangoztatott ellenvetése is tárgyalanná vált már manapság, mert a körülöttünk fekvő szimatikus államok maguk is mind a naptáregyesítés útjára léptek.

Az 1900-ik évet az Oroszbirodalomban is a naptáregyesítés idejéül tűzték ki. Még 1864-ben Maedler a dorpaty egyetem tanára az európai egyetemekre egy munkálatot küldött megbírálás végett, mely egész új berendezést ajánlott. A tudományos világ ezen ajánlat czélszerűtlenségét kimutatta, azt elvetendőnek találta, de azért a naptáregyesítés eszméje ott állandóan napirenden van, 1900-ban az új időszámítás be lesz hozva. Románia még a részleteket is megállapította már a mennyiben elrendelte, hogy a 12 napi különbözet 1899-ben július hónapban legyen kihagyva. Bulgáriában törvényjavaslat van az országgyűlés elé terjesztve és a püspöki kar is fel van hívva, hogy intézkedjék aziránt, hogy 1900-tól az új naptár legyen behozva. Sajnos, hogy mindezen jeleiségek mellett is a konstantinápolyi patriarchatus e tekintetben semmit sem tesz. De ez nem is csoda. Azok, kik a római szentszék felhívására, hogy vegyenek részt a vatikáni zsinaton azzal feleltek, hogy Photiuszt és Cerularius Mihályt a szentek katalógusába iktatták, valóban elvesztették minden igényüket arra, hogy a gör. ritusnak őket tekintetbe vegyék.

Ott a merev tagadás, a megismert igazság elleni tusakodás, a megátalkodottság ütött fészket, — az pedig nem akar látni, még ha szemei vannak is.

A mikor a nem egyesült egyházak megértették végre a merev negatio hiábavalóságát, szabad-e nekünk egyesületeknek tovább is haboznunk? Nem lenne-e örök szégyen ráánk, nem joggal vehetne-e árnyékot katolicitásunkra, ha a naptáregyesítéssel szimatikus egyházak megelőznének bennünket? Ezt megengednünk nem lehet!

E tanulmányban a főszólyt arra fogjuk fektetni, hogy papságunk meggyőződjék: miszerint a naptár ritusunknak nem integraus része és hogy az új naptár behozatalával sem könyveink, sem ünnepeink, sem tipikünk, directoriumunk, nem változna egy jöttát sem.

E kérdés, mint mindenütt, a papságon fordul meg nálunk is. A mi papságunk oly értelmes, oly hazafias, oly őszintén katolikus, hogy körében semmiféle nemzetiségi vagy vallási szeparatiztikus irányzat meggyökeresedni nem tud. Példa erre éppen a közelmúlt, de a jelen is. Épp azért hiszem, hogy az így, az idők természetes fejlődése során felmerült kérdés most már megoldatlanul maradni nem fog, de a munkácsi és eperjesi egyházmegyék papsága és hívei példát fognak adni a többi görög egyházaknak is a naptáregyesítésben.

tek harangozni a faluban. Megálltam. Levettem kalapomat s úgy hallgattam az est harangszót.

Aztán sietve indultam haza. Mikor hazáérttem már vártak rám. Meg is pirongattak, hogy egész nap elmaradtam.

En meg elmondtam, hogy hol — merre jártam. Elmondtam, hogy az erdésznél is voltam.

Ezt már nem hagyták szó nélkül. Az öreg cseléd, a Juli néni, mosolyogva szólt oda az édes anyámnak.

— Most már értem, hogy miért jár az urfi annyit az erdőre. Az a szép erdei virágszál csalogatja. Ugy-e édes lelkem úgy van?

Hát persze, hogy ráhagyta az öregre. Csak mikor magam maradtam újra, akkor éreztem, hogy mennyire nem volt igaza az öreg cselédnek.

Nem az a virágszál csalogat oda az erdőbe. Egy másikkak, egy halványarczu leánynak az emléke kerget oda az erdőre, hol magam lehetek s úgy elgondolhatom, hogy mily édes boldogság lenne, ha azzal a leánnyal együtt kóborolhatnám be az erdő, meztől...

De már magasan jár a gönczölsekre. Későre jár az idő. Nyugalomra hi minden.

Csend van a faluban, nyugodalmas, békeséges csend.

Csak a tücsök csiripelése hallatszik, meg úgy néha egy-egy házörző eb vakkantja el magát valami gyanus neszre...

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Május 29. A gyorsíró-kör Stolcze-ünnepélye.
Junius 2-án. A nagyvárad m. k. áll. főreáliskola ifjuság majálisa.

Junius 7. Gimnázisták majálisa a Félix-fürdőben.
Junius 14. Biharmegye központi választmányának ülése d. e. 11 órakor.

Junius 15. Katholikus Kör junálisa a Püspök fürdőben.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* **Királyi audiencia.** Ő Felsége tegnap délelőtt általános kihallgatást adott, amelyen többek közt fogadtak: Radó Kálmán és Samassa József érsek, belső titkos tanácsosok, Kaizl József dr. osztrák pénzügyminiszter, Firczák Gyula gör. kath. püspök, Toepke Alfréd államtitkár, Popovich Sándor dr., Biró Tamás, Kuhn Mátyás, Rácz Jenő és Szabóky Alajos miniszteri tanácsosok, Végh János kuriai bíró, Pongrácz Jenő gróf és Zichy Jakab gróf kamarások, Fenyvessy Ferenc és Justh György főispánok, Czech János vezérőrnagy, Hofbauer István, Köves Hermann, Kuczera Vincze, Sassy Frigyes, Tenger Tivadar ezredesek, Berg Károly, Simkovich Mihály, Sartory Jenő, Szilágyi Bertalan és Duna Edgar alezredesek, Berlekovich János főhadbiztos, Wiyskodil János tüzérségi főintéző, Dell Adami Géza sorhajókapitány, Ballay Lajos dr., Faragó Lipót, Mocsáry Béla, Schreiber Viktor, Vértessy Ferenc, Vass Tamás, Wickenburg Márk gróf osztálytanácsosok, Hegyeshalmi Lajos dr. titkár, Hammerstein Richard báró altitkár, Dollinger Gyula egyetemi tanár, Kruész Ferenc apátplébános, Bydeskuthy Gyula kanonok, Szegedy Basil a gör. kath. Basiliánusok rendjének hegumenje, Cuvay Ede alispán, Molnár István kir. tanácsos, kormánybiztos, Kolozsvár András és Sohár Pál főposta és távirat igazgatók, Plossek Ferenc kir. tanácsos pénzügyigazgató, Stadler Károly fővárosi bizottsági tag, Nagy Sándor dr. szerkesztő, Hubay Jenő zeneakadémiai tanár, Boer Gergely zenetanár.

* **A városi főügyész dotációja.** A városi tisztviselők általános fizetés emelésekor a törvényhatóság a fő- és alügyész évi fizetését megfelelően emelte. Midőn azonban a miniszter a fizetés emelések összegének redukálását kívánta, ez a két tisztviselő volt a legcsendesebb s így az ő fizetésükből ütöttek le néhány száz forintot. Dus László főügyész később beadványt intézett a törvényhatósághoz, a melyben fizetésének emelését kéri. Megokolja ezen kérelmét azzal, hogy a pálinkaperben felmerült elfoglaltatása miatt klienturáját el kellett hagyni; de különben is most már annyira felhalmozódottak a teendői a város ügyei körül, hogy nem képes magánügyködést folytatni. A jogügyi szakbizottság tegnap már másodikban tárgyalta a főügyész kérelmét. Bulyovszky József polgármester vezette a tárgyalást, a melyen részt vettek: Hlatky Endre, dr. Berkovits Ferenc, dr. Sarkadi Lajos, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Tóth Márton és Szűts Dezső jegyző. Számításokat tettek, hogy átlag évenként hány magánpere, hány városi pere van a főügyésznek, továbbá, hogy évenként átlag hány szerződést készít a város részére. Hosszas tanácskozás után abban állapodtak meg, hogy a főügyész kérelmét mindannyian indokoltnak tartják, s a dotáció javítását helyeslik. Mi módon véleményezzék azonban ezt, a felett eltérők voltak a nézetek. Hlatky Endre a kötött szerződések hozzávetőleges összegéről szeretne adatokat s az egész ügyben tanulmányozás után javaslatot kíván. Ennek szükségét mindannyian belátták s egy javaslat készítésével dr. Sarkadi Lajos bizottsági tagot bízták meg. A szabályzat alapjául megállapították, hogy a főügyész által kötendő szerződések után bizonyos összegilletse

meg a főügyészt. A scála megállapítása tekintetében leghelyesebbnek találták az örökösödési eljárásnál törvényileg megállapított díjakat.

* **Az óvodák rendezése.** A kisdóvodák kérdését részletesen már ismertettük. A miniszter ismeretes leirata folytán a város hajlandó belemenni, hogy megfelelő óvoda helyiségekről gondoskodik s ha aránytalanul nagy megterhelés nélkül keresztül vihető, új óvoda épületeket emel. Ennek azonban első feltétele a telekkérdés. Mivel azonban a városnak a megfelelő pontokon nincsen üres telke, ezeket csak vétel által szerezhetheti be. Jól tudják a városházán, hogy ilyen eseteknél az alkalmas ingatlanok tulajdonosai mesés árakat akarnak kapni. Csakhogy a jelen esetben az ilyen eljárással célzott nem érnek, mert komolyan elhatározott dolog a városházán, hogy megszerzettatni nem hagyják a várost s ha illő árért nem kapnak megfelelő telkeket, egyszerűen bele nem mennek az építkezésbe, hanem a mostani alapon rendezik az óvodaügyet. Ezt a körülményt igen ajánlatos az illető telek-tulajdonosoknak figyelembe venni. A városi tanács különben a következő felhívást teszi közzé:

Nagyvárad városában tervezett új óvodák elhelyezésére szükséges telkek megszerzése céljából felkérem azon háztulajdonosokat, kiknek házaik az alább felsorolandó körzetekben fekszenek s azokat méltányos árért a város tulajdonába átbocsátani hajlandók, miszerint ezen szándékukat nálam akár szóval, akár írásban bejelenteni sziveskedjenek.

1. Olasziban: Kálvária, Nagyut és Lakatos utcák mentén, továbbá a Halász és Szent Anna utcák vonalán;

2. Újvároson: Hármass és Kis-Körözs utcák vonalán, Kert, Nagy-Pecze, vagy Nagy-Magyar utcák mentén és a Külváros részben.

3. V.-Velenczén: Kis-Szöllős, Nagy-Templom, és Nagy-Tükör utcák vonalán.

Nagyvárad, 1898. máj. 26.

Komlóssy József,
gazdasági tanácsnok.

* **Pályázat Biharmegyénel.** Beöthy László főispán pályázatot hirdet a vármegyénel megüresedett alszámvevői állásra. Az állás Desseffy László lemondásával üresedett meg.

* **Kinevezés.** A kereskedelmi miniszter Desseffy László megyei alszámvevőt ideiglenes minőségű posta-távirat fogalmazóvá, a X. fizetési osztály 3. fokozatába kinevezte.

* **Az Unió ünnepe.** Kolozsvár városa s egész Erdély nagyban készül az Unió kimondásának félszázados jubileumára. Az ünnepségek f. hó 30-án lesznek a következő sorrendben: Délelőtt 9 órakor ünnepélyes hálaadó Isteni tisztelet a főtéri Szent-Mihály-templomban. 10 órakor rendkívüli diszközgyűlés a Vigadó nagyertermében, a következő sorrenddel: 1. Az elnök ünnepélyes meghívása. 2. Elnöki megnyitó beszéd, mondja: gróf Beldy Akos, az Emke elnöke, Kolozsvármegye és Kolozsvár szabad királyi város főispánja. 3. Albach Géza Kolozsvár polgármestere előterjesztést tesz az Unió-ünnepélyről. 4. Dr. Márki Sándor egyetemi tanár méltatja az Unió történelmi szempontból. 5. Dr. Groisz Gusztáv országgyűlési képviselő méltatja az Uniót közjogi szempontból. 6. Gróf Beldy Akos főispán a diszközgyűlést bezárja. — Déli 12 órakor a Vigadó épületén a kolozsvári egyetem ifjuság által elhelyezett emléktábla leleplezési ünnepélye. Délután 2 órakor a város díszbédje a Löwölde helyiségében. Délután 3 órától népünnepély a sétátéren, rendezi a kolozsvári hölgyek házbérsegélyző filléregylete. Este fél 8 órakor díszelőadás a Nemzeti Színházban, a kolozsvári Vöröskereszt-egylet javára. Este 8 órakor a városkivilágítása.

* **A tartalékos tisztek fegyvergyakorlata.** A fegyvergyakorlatok előtt, midőn a tartalékos tiszteket behívják, a magánvállalatoknál alkalmazott tartalékos tisztek legtöbbje azzal a kérelemmel zaklatja a parancsnokságokat, hogy

mentsék fel a gyakorlatok alól, mert ellenesetben alkalmaztatásukat elvesztik. Erre nézve a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara a következő értesítést küldte be hozzánk:

A kereskedelmi miniszter urtól vett értesítés szerint előfordultak esetek, hogy midőn a magánvállalatoknál alkalmazott tartalékos honvédtisztek fegyvergyakorlatra beidőztettek, felmentésüket azon indoklással kérelmezték, miszerint alkalmazásukból elbocsátatnának, ha bevonulniok kellene s ezen állításukat az illető vállalat által írásban kiállított nyilatkozattal is bebizonyították.

Tekintettel arra, hogy a tartalékos honvédtisztek mint ilyenek, törvényszabta katonai kötelezettségüknek megfelelően kénytelenek s ennél fogva minden honpolgár hazafiúi kötelessége az illetőket szükség esetén hivatásuk teljesítésében támogatni: ugyanazért van szerencsénk a kamarai kerületünkben levő magánvállalatok főnökeit arra felhívni, hogy a vállalatuknál alkalmazott tartalékos honvédtiszteknek a fegyvergyakorlatra való beidőzése alkalmából a nevezett tartalékos tisztek bevonulását megne akadályozzák és pedig annyival inkább, mivel megvagyunk győződve arról, hogy a kerületünkben levő magánvállalatok tulajdonosainak mindenkor hazafias gondolkodása és érzése ily esetek folytán jogosan válnék elítélő bírálat tárgyává.

Nagyvárad, 1898. május 25.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara

Janky József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos,
titkár.

* **Titokzatos gyilkosság.** Rémes gyilkosság tartja izgatottságban H.-Dorog község lakosságát. Iszályi Jónás fiatal szolgálégényt meggyilkolva találtak. A fiatal szolgálégény Molnár György ottani gazdánál volt szolgálatban s jó magaviseletű, szorgalmas cseléd volt. Iszályit tegnapelőtt reggel iszonyuan eltorzítva holtan találták. A holttesten több szúrás nyoma látszik. Valószínűleg a gyilkos ily módon akarta életétől megfosztani a fiatal szolgát, de látva nem érte célját, Iszályi még él, valami tompa eszközzel agyba löbe verte, mind addig, míg a lelkét ki nem lehelte. A körülmények s az eddigi nyomozás ezt látszik igazolni, mert a hulla feje teljesen össze van roncrolva. A hatóságnak jelentést tettek a gyilkosságról, mely a legerélyesebb vizsgálatot indította meg. A vizsgálatot a nánási járásbíró vezeti s tegnap meg is kezdte. Issó János dr. debreczeni törvényszéki orvos tegnap boncolta fel a hullát s a gyilkosságot, minden kétséget kizárólag megállapította. Az eddigi nyomozás még nem derítette ki a gyilkos, de súlyos gyanu okok merültek fel a meggyilkolt szolga gazdájára, Molnár György ellen. A vizsgálat nagy eréllyel tovább foly.

* **Gyilkos napraforgó.** Az ujfehértói földön a Szunyogh Albert tanyáján dolgozgatott Papp János 53 éves dorogi földműves, midőn lába véletlenül beleütődött, egy még tavalyról maradt napraforgó tőkébe s annak csonkán maradt felső része behasította lába ujját. A földbirtokos veszélyt sejtve, beküldte szekerén a beteget Nagy Lajos községi orvoshoz, ki a sebet megvizsgálván vérmérgezést konstataált s a bajnak elejét veendő a lábat azonnal amputálni akarta. A boldogtalan ember a helyett, hogy alávetette volna magát a műtétnek, haza ment Dorogra, hogy az ottani orvossal végeztessen, ha csakugyan kelleni fog — a műtétet, de későn, mert a műtét teljesítésére siető orvos már halva találta a beteget. Temetése nagy részvét mellett tegnapelőtt ment végbe.

* **Verekedő képviselők.** Krecsányi Kálmán VIII. kerületi kapitány tegnap részletes jelentésben számolt be a főkapitánynak arról a verekedésről, a mely kedden a képviselőház előtt történt. A főkapitány utasította Krecsányit, hogy Lepsényi Miklós képviselő támadói ellen azonnal indítsa meg az eljárást utcai botrány vétsége miatt. A kerületi kapitány meg fogja

keresni a képviselőházat, hogy Olay Lajos és Pichler Győző képviselők mentelmi jogát függeszse föl.

Elgázolás. Tegnap a nagypiaczon egy falusi földmivelő szekerével elgázolt egy kis leánykát, Kohn Matildot, aki azonban szerencsésen meg menekült a nagyobb bajtól s csupán csak a karján szenvedett sérüléseket. A vigyázatlan ember megszökött.

Elveszett. Tegnap délelőtt a főutczán a kishíd-től a Barátok-utczáig elveszett egy arany nyakláncz, amelyen egy arany szív volt. A megtaláló jutalomba részesül, ha átadja a rendőrségen megtalálható czímen.

Stein S. sérvkötő-, kötszer-, gummicikkék, keztyű és férfi-divat áruháza Nagyváradi, fő-utca, Bazár-épület. Ajánlja a raktáron levő mindennemű gummi-árúkat, uri divatcikkeket, kalapok, nyakkendők, esernyők és sábotokat legszebb kivitelben és jutányos árban. Készít mérték után és orvosi rendeletre is sérv- és haskötőket, nemkülönben férfi- és női keztyűket. Keztyű tisztítását gyorsan eszközöl.

A legszerencsétlenebb keresztény nép.

A Keresztény Családok Lapja legutóbbi száma az alábbi érdekes közleményt teszi közzé, a hazánkban élő *Tschelingarian* Jakab, keresztény örmény író tollából:

Vajjon sokan ismerik-e Örményországot és fiait? Nem, pedig ennek az országnak egy talpalatnyi tere sincs, melyet vér ne áztatott volna és egyetlen egy nép sem hozott, nem hoz még ma sem annyi áldozatot a kereszténységért, mint az örmények. Aki tanulmányozza az örmények történetét, az meggyőződik arról, hogy történelme oly szívet rázó tragédia, aminővel egyetlen nép sem dicsekedhetik.

A IV. század volt az örmény irodalom fénykora és az akkor hatalmas persa sah épen ezen században fenyegette az örmény népet megsemmisítéssel, hogy így kényszerítse a kereszténység megtagadására. Az örmények egyetlen emberként keltek szent hitük védelmére. Ezer meg ezer férfiak öltözött nő, közöttük több hercegasszony, fegyverrel kezében küzdött a kereszténységért s halt hősi halált a csataterén. És hányszor kellett ily harcokat végigharcolni az örmény népnek!

A mongolok hódítása rémes jeleneteket vésett az örmény kereszténység történelmének ércslapjaira. — Sebastia város, a mongolok azon ígéretére, hogy a lakoságnak bántódása nem lesz, megadta magát. Alig nyitották meg azonban a város kapuit, a mongolok hordái mint a vadállatok rohanták meg a védetlen lakosságot s koncolták föl az ujszülött csecsemőket. Az áldozatokat fejeikkel lefelé temették el s a földből kiálló meztelen lábak jelezték a chanak a városba vezető utat.

A keresztes háborúk alatt az örmények, nem törődve azzal, hogy hatalmas mohamedán törzsek között laknak, a kereszteseket tárt karokkal fogadták. És ez annál is inkább elkéséltette a mohamedánokat, mert a keresztes hadak csak is az örmények segítségével menekedhettek meg az éhhaláltól. E testvéries fogadás, az örmények önfeláldozása a keresztény hitért és az európai testvérekért, gyűlöletet keltett ellenük s a török lakosság ledöntötte az örmény trónt s megfosztotta őket hazájuktól. És még mintha most is ezért kellene szenvedniök. Örményországban helyzetük rosszabb a végig korbácsolt rabszolgák helyzeténél s Kors antinápolyban még csak két évvel ezelőtt is, Európa szemeláttára, negyvennyolcz óra folyamást az utcákon bunkózták le az örményeket s kínzásokkal kényszerítették hitük megtagadására. Európa pedig nyugodtan nézte mindezt, nem törődve egyik legrégibb s a keresztény népet kezdettől fogva szüntelenül szenvedő nép sorsával.

Vajjon nem ismerik-e az örmény nép történetét, vagy csak nem akarják ismerni? Elég, ha egy török pasa kijelenti, hogy az örmények háromszáz év óta megelégedetten, boldogan éltek a török uralom alatt, s az örmények mozgalmak csak néhány izgatónak műve, akik önző ezéljaik elérhetése végett zavarják föl a népet boldog nyugalmából. A pasa mondta s

ezt Európa készpénz gyanánt fogadta, még ha ellent mondott is a történelmi igazságnak. Vajjon nem nagyobb bizonyíték-e a törökök gyilkosságai, melyek a sahok és chanok uralma után évenként ismétlődnek? Vajjon kinszenvedések képezik-e a népek boldogságát?

Egy századdal ezelőtt a perzsák megtámadták Tiflis városát. Az örmények a templomba menekedtek. A perzsák zsoldosok megszállották a templom kapuit s egyenkint vonszolták ki a templomba menekülteket s azt, aki késznek nyilatkozott a mohamedán hitre való áttérésre, szabadon bocsátották. Elsőnek a világhírű örmény költőt, Sajath Norát vonszolták ki. Mikor a hitehagyásra szólították föl, egyik költeményét mondta el feleletül:

Kereszténynek születtem, az vagyok s hittemhez hű maradok siromig. Több mondani valóm nincs, fejezte be szavait.

A perzsák a helyszínen bunkózták le a vértanú keresztény költőt. És mi történt ugyanezen időben Törökországban?

A szultán évenként egyszer Armeniába küldte bérénczeit, hogy a legszebb 13—15 éves ifjakat ragadják ki szülőiknek karjai közül, vigyék Konstantinápolyba, ahol a szultán szolgálatában hitehagyásra kényszerítették. Sok anyja megcsönkította fiát, csak hogy megmenthesse a keresztény hitnek. És hányan ajánlották fel összes vagyonukat, csak hogy megmenthessék gyermekeiket!

És amint egy század előtt, úgy most is mindent elkövetnek a lelketlen mohamedánizálás végett. Hogy mitörténik ennek érdekében Örményországban, azt csak török kormányzók tudják, kiknek első kötelessége a történetek eltitkolása. Ha csak egyetlen egy városban van nyugalom, akkor a kormányzó az általános meglegedést hirdeti, hogy Örményország többi részeiben annál zavartalanabban garázdálkodhassék s a zugolódás leggyengébb hangjára az utcákon bunkóztathassa le az örményeket.

Van-e szerencsétlenebb nép az örménynél; van-e nép mely századok folyamán egész napjainkig szüntelenül csak a kereszténységért szenvedett volna?

SZINHÁZ.

Hurka.

És megint elkövetkezett az esti 1/28 óra és ismét vagy hatan hemzsegték a földszinten. Ijedve nézett össze ez a sokadalom. Nanzen-ek érezhették így magukat, mikor 85-ik fok körül zülöttek, elhagyatva hangtalan hidegben és kopasz jégbuczkák közepette.

Am a politikus rendezőség úgy okoskodott hogyha nem kell hurka 1/28-kor, hát talán majd jó lesz 8-kor.

És ebből kifolyólag megkezdődött az előadás 8 órakor.

Szigoru népszámlálás eredményeként mondhatom, hogy a: földszint + páholyok + magasabb régiók + jegyszédők + muzsikások + kiflisek + vizesek + minden egyebesek = 64, szóval hatvannégy élő egyént tett ki. Ez a 64 élőlény várta bánatos hangulatban az előadást, mint publikum.

És ki meri azt mondani, hogy a Katonadolog nem zajos sikerrel került színre tegnap este? Hiszen olyan hangos volt ebben a kongó ürességben minden taps és minden kacagás, nem még a mosolyok is hangosaknak tetszettek.

Ettől eltekintve azonban az előadás jó volt, bátor a hurka, az hurka és végzetes valami.

Hogy is mondta csak a néhai való?

Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak! . . . Különösen pedig e színi szezonra.

Ez sem rim, de sajnosan igaz.

Buksy.

A mai bemutató. Ma ismét új darab kerül előadásra a színpadra. A budapesti »Népszínház« műsordarabját, *Márkus József* »Kukta kisasszony« című énekes bohózatát adják. A főbb szerepek *Perényi Margit*, *Margó Zelma*, *Turchányi Olga*, *Vendrey*, *Kassay*, *Rózsahegy*

stb. kezeiben vannak. Az igazgatóság szívélyes hangu levélben hívta meg a szerzőt, *Márkus Józsefet*, aki nagyváradi született. Valószínűleg jelen lesz a mai bemutató előadásán.

Heti műsor.

Péntek: Kukta kisasszony. 1-ször.

Szombat: Kukta kisasszony 2-szor.

Vasárnap: d. u. Robinson.

este Kukta kisasszony 3-szor.

TANÜGY.

Tornavizsgálat a főgymnasiumban. Kévs számu vendég jelenlétében, de annál nagyobb sikerrel mutatta be tegnap délután a premontrei főgymnasium ifjusága a tornázásban elért eredményt. A 4 órakor megkezdődött különféle szorgyakorlatok egytől-egyig becsületére válnak R á t k a y Józsefnek, a vezetőnek. Különösen szép dolgokat mutatott be az a »tizek« csoportja, a kik az ideai aradi országos tornaversenyen a nagyváradi főgymnasiumot képviselni fogják. A korláton bemutatott gyakorlatok kiválóak. A súlydobásban is szép rekordot értek el hárman. Nem hiányzott a lapdajáték, a katonai szorgyakorlatok és a versenytűzés sem. És bizony örömmel láttuk azt a sok fiatal gyereket, a mint nagy komolyan és lelkesültséggel végezte dolgait és őszintén gratulálhatunk vezetőjüknek, a ki a tornázás iránt ily nagy szeretetet tud önteni minden tanítványa szívébe. Nagy érdeklődéssel nézünk az aradi versenynapok elé is, mert erősek a kilátások arra, hogy a váradi fiúk becsületére válnak egytől-egyig az intézet jó hírnevének is meg R á t k a y-nak is.

IRODALOM.

Ágazatos hittan. A »Szent-István társulat« kedvező szakkritika alapján kiadta *Demény Dezső* gimnáziumi hittanár »Ágazatos hittan« című munkáját, mely a középiskolák felsőbb osztályai számára készült és folytatása a tavaly kiadott »Alapvető hittan«-nak. Szerző, mint tavalyi kötetében úgy most is egyszerűsége s világosságra törekedett, főképen arra, hogy a gondolatmenetet, a bizonyításmenetet a tanulóknak ne magának kelljen a szövegből összeállítania, hanem ez, mint az egyes fejezetek s §§-ok váza folytonosan szeme előtt legyenek. E czélból, a hol csaknem teljesen akadályozta a tárgy, mindenhol a föl- s levezető okoskodás legegyszerűbb formáit használta. Különös figyelemmel volt szerző a gyakorlati tanulásra, miképen lehet s kell az elsajátítottakat a gyakorlati életben értékesíteni s fölhasználni. A munka az »Alapvető hittan«-nal teljesen meg egyező alakban készült. Ára füzve 60 kr, egész vászonkötésben 80 kr. Kapható a Szent-István-Társulatnál: Budapest, IV., Királyi Pál-utca 13. szám.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Polchy Mór*.

Büntető tanács.

- 1278. Belán Flóra lopás.
- 1339. Kuk Vaszali lopás.
- 1411. Notiv János testi sértés.
- 1425. Popovits László rágalmazás.
- 1454. Sanyó József s. t. lopás orgazdaság.
- 1455. Juhász István s. t. magánlak sértés.
- 1501. Sztanis Mojszi rágalmazás.
- 1502. Hudák Mihály neje sikkasztás.
- 1539. Szabó Gusztáv lopás.
- 1540. Porczalmi Sándor orgazdaság.
- 1541. Sárosi János lopás.
- 1549. Vég Ede anyakönyvi kh.
- 1550. Darvasi Lajos anyakönyvi kh.
- 1577. Fanye Indre Tögyer lopás.

Előadó: *Molnár Géza.*

1489. Erdély Mihály neje lopás orgazdaság.
1552. Antal Lajosné lopás.
1754. Szilágyi Imre sikasztás.
1557. Kelemen Lajos szándékos emberölés.
1592. Égető János rablás stb.
1593. Rácz Farkas József testi sértés.
1605. Szabó Imre idegen ingó vagyon rong.
1830. Ujfalusi Sándor halált ok. testi sértés.

Előadó: *Pojnár Dénes.*

1314. Gulyás Péter közönség elleni kh.
1316. Özv. Göre Istvánné testi sértés.
1334. Petrier Pável lopás.
1378. Varró Bálint lopás orgazdaság.
1479. Balogh István testi sértés.
1427. Sopsz Gyeraszin lopás.
1449. Kruczán Julicze rágalmozás.
1450. Batrin Nikolae rágalmozás.
1477. Eliás Józsefné testi sértés.
1542. Décsi József lopás.
1543. Róth Márton lopás.
1544. Piszka György lopás.
1590. Múlek Márton lopás.
1612. Szerák Márk testi sértés.
1613. Borle Tománé testi sértés.

REGÉNY-CSARNOK.

ELŐRE!

Neidegg után fordította: *Tátraházi R. P.*

— Köszönöm, — mosolygott a báró. De hát szeretnék vele megismerkedni, kérem legyen szives bemutatni neki.

— Önt? Neki? a fiatalabbnak?

— Miért nem? Én vonzódok hozzá. Rajtam áll a rokonságot beismerni, vagy tagadni, de utóbbit nem akarom, nem bánom, kedves gróf, gondolja, a mi tetszik.

A fürdőigazgató csak vonogatta egy kicsit a vállát, aztán pedig előre ment, azon ablak felé, ahol Waldheim úr állott. A követségi tanácsos vizsgálva nézte a feléje közeledő alakot, különösen a bárót, hisz Lantieri grófot ismerte már. Az őrnagy bemutatta a két urat egymásnak, azután pedig azonnal távozott. Mágnsai büszkeségét bántotta, hogy Petersdorff mint régi nemesi család sarja oly annyira keresi az ismeretséget egy ilyen »kinevezett« nemessel, sőt még a rokonságot is oly erősen hangoztatta. Midőn ezután pedig megállott és hátra nézett a két urra, kénytelen volt bevallani, hogy a kettő egészen úgy néz ki, mintha közös őstől származnának. Örömmel tapasztalta, hogy a báró nyugodt méltóságteljes fellépésétől mennyire elűt Waldheim merev, inkább hatást vadászó magatartása.

— Vajjon mit szól majd a báróné az új rokonsághoz? — gondolta az igazgató és ezzel mosolyogva tovább indult.

Waldheim mindig igen kimért magaviseletet tanusított, most azonban mereven, sőt lehet mondani hideg tartózkodással állott a jó öreg báró előtt. Ez azonban egy cseppet sem zavarta meg a jó öreget, s a chablonszerű pár, szó után mindjárt rátért a kitérőt témaára.

— Megengedi Waldheim ur, hogy egy indiskréta kérdést intézzek Önhöz. Ki volt az édes anyja?

— Az utolsó Petersdorff, Waldan leány, báró ur! — válaszolt Waldheim — egész hidegen.

— Hisz akkor nem mint idegenek állunk egymás előtt. Sejtettem ilyesmit, éppen azért kerestem az Ön ismeretségét.

— Reám nézve a megtiszteltetés annál nagyobb, mert eddig a Petersdorff család sem reám, sem édes szüleimre nem is hederített. Az igazat bevallva báró ur, én részemről soh'se mertem volna az Ön ismeretségét keresni.

A báró nevetett.

— Ah mit báró ur, bácsinak szólítson! úgy látom, maga fiatal barátom egy kicsit érzékeny. Gondoljon csak egy kicsit vissza, hogy mi volt az Ön nagyatyja? No de hát ezek mind rég elfelejtett históriák, ne bántuk azokat. Édes anyja mikor ment férjhez?

— Ugy körülbelül negyvenöt évvel azelőtt. A mi engem illet, én negyven éves vagyok.

— Nos ha egy kicsit utánaszámít, láthatja, hogy én akkoriban, midőn e házasság történt, csak fiu voltam és így a családi tanácsban még nem volt szavazatom. Hogy őszinte legyek, be kell vallanom, hogy idővel anyjáról és soráról egészen megfeledkeztem, míg ma nem hallottam nevét. Erre elhatároztam magamban, hogy az elkövetett igazságtalanságot — ha olyan fennforogna — jóváteszem és ime most itt állok, hogy a megtalált unoka öcsémet szív-ből üdvözöljem.

Utóbbi szavakat oly bensőséggel mondotta és aközben oly szívélyesen nyújtotta kezét Waldheim felé hogy ez levette magáról minden tartózkodást őszintén viszonzta az öreg kézszerítését, s a mellett őszinte öröm sugárzott szeméből.

(Folyt. köv.)

A háború.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
New-Yorkból távirják: Cap Hailienben az a hír járja, hogy Carvera tengernagy Cienfuegosban van. A hír azonban még megerősítésre vár.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Havannai távirat jelenti: Amerikai hajók gyülekeznek Guantanamo, Sankago de Cuba és más körülfekvő szigetek előtt. Ez arra látszik mutatni, hogy az amerikai hajóraj Carvera tengernagyot meg szándékozik támadni. Az itteni hatóság aggodalma növekszik. A lakosság igen ingerült és kész a legvégső ellenállásra.

Budapest, május 26. (Saját tud. táv.)
A »Post« new-yorki távirata jelenti: A körülzáró hajórajról érkezett hírek megerősítik, hogy S a m p s o n hétfőn első osztályu hadihajókkal és gőzcirkáló-hajókkal elhagyta Havannát és Santiago de Cuba felé fordult.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Gibraltárból távirják: A »Kaiser Franz Josef I.« osztrák-magyar torpedóúzó hajó Lissabonból ideérkezett. A hajó itt szemet vesz fel és parancsra vár.

Budapest, május 26. (Saját tud. táv.)
San-Franciscoból távirják: A Filippi-szigetekre szánt expedíció tegnap délután 5 órakor elindult.

Budapest, május 26. (Saját tud. táv.)
Madridból távirják: Goschennek az admirális első lordjának Gibraltárba való utazása itt némi benyomást keltett. Algéciras helyőrségét jelentékenyen megerősítették. A kormány, bár a lapok felhívják, hogy a Gibraltárt uraló magaslatokon ütegeket állítson fel, semmiféle ellenséges ténykedésbe nem bocsátkozik Anglia ellen, ha az állítólagos angol-amerikai szövetség hiva nem nyer megerősítést. Ha azonban megerősítést nyerne, akkor Spanyolországot védelmének saját érdeke kényszerítené arra, hogy intézkedéseket tegyen, megóvando területét esetleges betörés ellen. A »Mundo Naval« cikket közöl egy angol író tollából, aki hevesen támad minden szövetséget Amerikával és azt a véleményét fejezi ki, hogy Anglia az amerikai Egyesült Államokkal való szövetség mellett nem szállhat szembe a kontinentális hatalmakkal.

TAVIRATOK.

Lipót főherczeg temetése.

Bécs, május 26. (Saját. tud. táv.)
Lipót főherczeg temetése szombaton dél-

után 4 órakor, az engesztelő mise június 1-én lesz. Tizenhat napi udvari gyászt rendeltek el, amely május 28-án kezdődik.

Udvari gyász.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Legfelsőbb rendeletre néhai Lipót főherczeg ö cs. és kir. fenségeért az udvari gyász 1898. évi május hó 28-ától, szombattól kezdve tizenhat napon át következő változással viselendő:

Az első nyolcz napon át vagyis május hó 28-ától kezdve június hó 4-éig bezárólag, a felséges és fenséges asszonyok, valamint a hölgyek fekete selyemben, fekete fejdisszel, fekete ékezőssel, fekete keztyűben és fekete legyezővel, az utolsó nyolcz napon át pedig vagyis május hó 5-étől 12-éig bezárólag fekete selyemben, fehér csipkés fejdisszel és diszitménnyel, valódi ékszerrel vagy szürke esetleg fehér ruhában, fekete csipkével és fekete ékszerrel vagy gyönggyel jelennek meg.

Az osztrák delegáció ülése.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Az osztrák delegáció mai ülésén heves vita után elfogadta a 30 milliós hadi budget-et.

A bácsalmási képviselőválasztás.

Budapest, május 24. (Saj. tud. táv.)
Bácsalmáson Latinovich-ot választották meg erős küzdelem után S z e d e r kényi ellenében, országgyűlési képviselőnek.

Goluchovszky gr. a királynál.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Király ő felsége tegnap d. u. *Goluchovszky* gr. külügyminisztert hosszabb kihallgatáson fogadta.

Merénylet egy államtitkár ellen.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Nagy szenzációt keltett esemény történt ma Egy elbocsátott hivatalnok akart bosszút állani egy államtitkáron és ha ideje korán le nem fogja a »berohant« szolgaszemélyzet, bizonyára végre is hajtja aljas szándékát. *Graenzenstein* Béla államtitkárral történt ez a nagy felháborodást keltett eset. Ma délben ugyanis audenciára jelentkezett nála a szerencsi czukorgyárnak egy elbocsátott hivatalnoka. Természetesen bebocsájtották az államtitkár elé. Alig volt azonban benne néhány perczig, a künnit állók dulakodás és segélykiáltások zaját hallották meg. Besiettek tehát és éppen a legjobbkor; a hivatalnok ugyanis már ekkor fojtogatta az államtitkárt, akit egy karosszékre tepert le. A berohantak erre rávetették magukat a megdühödött emberre, leteper-ték és megkötözték. A merénylet azután nyomban átadták a rendőrségnek.

Budapest, május 25. (Saját tud. táv.)
A merénylet neve *Zahory*, a szerencsi czukorgyár egy elbocsátott ellenőre volt. Visszahelyeztetését kérte az államtitkártól. Az elutasító válaszon felbőszülve, akarta megfojtani őt.

Gladstone temetése.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.)
Londonból sürgönyzik: *Gladstone* holt-

teste ma reggel érkezett Londonba és a Westminster csarnokba szállították, ahol a temetésig ravatalra helyezik.

Miklós császár és Sándor császárné látogatása.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.) Miklós császár és Sándor császárné tegnap délután meglátogatták a hosszú útról hazatért a »Nahimor tengernagy«, »II. Miklós császár« és »Edinburghi herceg« hajókat.

Henrik herceg Kinában.

Budapest, május 26. (Saját tud. táv.) Mint a Reuter-ügynökségnek Tien-Csinből jelentik, Henrik porosz herceg elutazott Pekingből, hosszabb ideig tartózkodott Tien-Csinben és a német konzulnál reggelizett, míg kísérete a német klub meghívására a klubba ment. A herceg este Takuba utazik, meglátogatja Port-Arturt s azután látogatást tesz Segmone tenger-nagynál.

Szerencsétlenség a rachel-picquery-i szénbányában.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.) Amint megállapították a rachel-picquery-i szénbányában 16 ember járt szerencsétlenül; közülök 13 meghalt, a többiek pedig súlyosan megsérültek.

A kubani hóvihár pusztítása.

Budapest, május 26. (Saj. tud. táv.) Hivatalos jelentés szerint a kubani kerületben az április 15—17-ig dühöngött hóvihár alkalmával 35 ember vesztette életét és 9410 fő, 29923 drb szarvasmarha, valamint 114,018 drb aprómarha pusztult el.

KÖZGAZDASÁG.

Az élődi gombák által okozott betegségekről.

Sok ellensége van a növényeknek is épen úgy mint az állatoknak. Legveszedelmesebbek ezek közül azok, amelyek mintegy maguktól támadva egyszerre rohamosan lépnek fel s igen sokszor az egész termést tönre teszik. Ilyenek az üszög, rothadás, rozsda, kevesebb kárt okoznak a liszt penész és a kotomgombák. Ezen betegségeket szabad szemmel nem látható gombák idézik elő, melyek keletkezésének, illetve elszaporodásának okát legtöbb esetben az időjárási viszonyokban és aanyag kultúrában kell keresnünk. Ki van mutatva, hogy ezek a gombák élőlények, melyek a rájuk kedvező viszonyok között táplálkoznak s roppant gyorsan szaporodnak is.

Ott a hol a gomba kiüti magát, a megtámadott rész megpuffad és elfeketedik, pl. az üszögnél, vagy megvörösödik, mint a rozsánál, vagy apró fekete bibircsok alakjában jelentkeznek, pl. a mályva rozsánál, vagy sárgás penészt mutat fel pl. a burgonya rothadásánál. Szóval a gomba fejlődésével lépést tart a betegség előhaladása s a megtámadott növényi rész, tehát a termés elpusztulása. Mindenik betegség ellen védekezhünk vagy ellenszerrel, vagy óvintézkedésekkel.

Vegyünk pl. az üszögről. Ennek két neme van. Veszedelmesebb a közsáros vagy bűdös üszög. A szállongó vagy por üszög rendszeren kevesebb kárt okoz. Mindeme üszögbetegségek ellen biztos szer a kékgálicz vagyis rézgálicz. Minden kalászos növényt elvetés előtt be kell páczalni; eddig főképp csak a búzánál fogatosították a páczolást, ott ahol azonban az ár-

pában is fel szokott lépni az üszög, azt is páczolni, csávázni kell vetés előtt. Sokan vannak, akik kőst vagy meszet használnak a páczolásra, azonban távolról sincs annyi haszonnal, mint a kékgálicz, amelyből egy hektoliterre 20 dekát számítunk. Ez jelentékenyebb kiadásal alig jár s 20—30 krba jön kilogrammjá, ha azt directe a gyárból rendeljük, pl. a budapesti »Hungaria« műtrágya kénsav és vegyi ipar részvénytársaság gyárából.

Sokan abba a hibába esnek, hogy a páczban nem hagyják érni a magot s ilyenkor fordul elő, hogy a csávázás daczára is mutatkozik vetésükben üszög. Szabályszerint 12 óra hosszat kell a magoknak a páczban fekdüni. A jelzettnél azonban erősebbre ne készítsük a páczot, különben a mag elveszti csiraképességét. Ott ahol üszög uralkodik, ennek leküzdésére a következő eljárásokat kell fogatosítani: 1. czélszerű a tarlót felperzselti, 2. cséplés után a szalmát szintén felégetni, nehogy az alommal a trágyadombra onnan ismét a szántóföldre kerüljön a gomba csirája, 3. elegendő mélyen vessük a magot; csekélyen vetett növényzet inkább ki van téve az üszög gomba betegségeknél.

A rozsda ellen vajmi keveset lehet tenni, legjobb a megváltoztatás. E tekintetben legálább azt tegyük meg, hogy valamelyik szomszédal cseréljünk magot, ha ugyan azé nem volt rozsda. Együttal rendezzük be az okszerű vetés váltást, nehogy kalászos után jöjjön. Tanácsos továbbá a rozsda szalmát szintén felégetni, s ujabban igen ajánlják a talajt mészszel, még inkább szuperfoszfáttal megerősíteni, mert ezáltal elősegítjük a növények erőteljesebb fejlődését és így ellenállhatóbbakká tesszük azokat a rozsda ellen is. Silány mag, erőtlen talaj, sok esőzés mind meg annyi rozsdat nevel. Arra törekedjünk tehát, hogy vetésünk erőteljes legyen, mert így kevesebb kárt tesz benne a rozsda is. Bizonyos, hogy minél erőteljesebb a gabona szára, annál kevesebb kárt tesz benne a rozsda. Ha már egyszer fellépett semmit sem lehet ellene tenni. Ha túl buja növény, idejében le kell legeltetni. Az ilyen vetésnél ugyanis az egyik hajtás beárnyékolja a másikat, a szár gyenge marad, s a levegő nem járhatja jól a megbokrosodott növény oldalhajtásait, a zöld alatta nedvesen marad, s mind ezen körülmények elősegítik a rozsda gomba tenyésztését.

A harmadik betegség, melyről e helyen szólni kívánunk: a burgonya rothadás, mely burgonyavész név alatt is ismeretes. Száraz talajban kevésbé, nedves talajban azonban igen gyakran mutatkozik s óriási károkat okoz. A beteg gumót átmetszve fekete csíkokat mutat, s csakhamar rothadásnak indulván szerfelett bűzös szagot áraszt. A beteg gumó mindig átviszi a betegséget az új szaporulatra is. E betegséget is gomba okozza, melylyel szemben a következő eljárásokkal védekezhünk. 1. Ha csupán egészséges gumókat használunk vetésre. 2. Ha a burgonyát csak a neki megfelelő szárazabb talajon termeljük. 3. Ha istálló trágyát közvetlenül a burgonya alá nem alkalmazunk s szükség esetén inkább az ásványi eredetű szuperfoszfáthoz nyulunk. 4. Ha a burgonyát évente 2—3-szor kékgálicz oldattal permetezzük. Ezek volnának azon leggyakoribb gomba-betegségek, melyek oly nagy károkat okoznak a gazdának.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Gabonatőzsde.

Készáru búzában az irányzat gyenge volt.

Határidők.

Budapest, márcz. 26.

Buza őszre	—	—	—	—	10.42
Buza tavaszra	—	—	—	—	13.32
Tengeri	—	—	—	—	5.60
Rozs őszre	—	—	—	—	5.62
Zab őszre	—	—	—	—	5.60

Értéktőzsde.

Az irányzat szilárd.

Budapest, márcz. 26.

Déli vasut	—	—	—	—	78.—
Rimamurányi	—	—	—	—	252.3/4

Magyar jelzalog	—	—	—	—	251.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	263.—
Iparbank	—	—	—	—	107.—
Budapest közuti	—	—	—	—	392.1/2
Kereskedelmi bank	—	—	—	—	104.1/2
Salgótarjáni	—	—	—	—	622.—
Waggon-kölcsön	—	—	—	—	244.—
Villamos vasut	—	—	—	—	272.1/2

Bécs márcz 26.

Az irányzat szilárd

Osztr. hitel	—	—	—	—	358.—
Magyar hitel	—	—	—	—	393.—
Allamvasut	—	—	—	—	362.38
Birodalmi marka	—	—	—	—	58.86

Hivatalos arfoiyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898 márcz 26-án.

Magyar aranyáradek 42/100	—	—	—	—	121.—
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	99.—
Magyar vasuti köleson aranyban 41/100	—	—	—	—	119.—
Magyar vasuti köleson ezüstben 21/100	—	—	—	—	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 137.5-ből	—	—	—	—	120.—
Magyar földterhemen tenetési kötvény 42/100	—	—	—	—	97.75
Italmérsi jog mag. a ltási kötvény	—	—	—	—	100.75
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	97.75
Magyar nyvereménysorsajegy-kötveon	—	—	—	—	157.50
Tiszszabadnyozási és szegedi sorsajegy kölcson	—	—	—	—	139.25
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	101.75
Osztrák járadék zületben	—	—	—	—	101.75
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	121.—
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	101.75
1860. Osztrák államsorsajegyek	—	—	—	—	121.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	101.75
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	142.50
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	190.—
Pá is vista	—	—	—	—	354.—
20 márkás arany	—	—	—	—	355.90
Német birodalmi marka	—	—	—	—	58.80
London viste	—	—	—	—	120.50
Páris vista	—	—	—	—	47.60
20 márkás arany	—	—	—	—	11.78

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Evadberlet 22. szám.

Páros.

Kisberlet 21. szám

Páratlan.

Ma pénteken, 1898. május 27-én

a kolozsvári országos nemzeti szinbáz személyzetével:

Előszó r:

Kukta kisasszony.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Irta: Márkus József.

Személyek:

Krisztoforó, főszakács az »Angol királynőben«	—	—	—	—	Vendrey F.
Liána, felesége	—	—	—	—	Margó Zelma.
Liza grófnő	—	—	—	—	Perényi Margit.
Miss O'Neyl, a társalkodónője	—	—	—	—	Váradyné.
Arzen gróf	—	—	—	—	Kassai K.
Vuk Leobald, nyugalmazott őrnagy	—	—	—	—	Nyárai Antal.
Piki gróf	—	—	—	—	Turchányi Olga.
Didicsév grófnő	—	—	—	—	Solti Helén.
Palacsinszkyne, báróné	—	—	—	—	Marosi Adél.
Felix, főpincér	—	—	—	—	Leövey Leo.
Misi, kukta fiu	—	—	—	—	Rózsahegy Kálmán.

Helyárak mint rendesen.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, szombaton, 1898. május 28-án:

bérletfolyamban.

Másodszor:

Kukta kisasszony.

Énekes bohózat 3 felvonásban.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Vizgyógyintézet megnyitás.

Helybeli fürdő-szállodám Körös-parti részében a legnagyobb kényelemmel ellátott

vizgyógyintézetet

rendeztem be és azt dr. Fisch Áron orvos ur vezetése mellett f. évi június hó 1-én megnyitom.

Kiváló tisztelettel

Rimanóczy Kálmán.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debrecen—Érmihályfalva.					
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	2 15	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagykáta >	10 20	3 25	7 54	10 16	—	Debrecen >	5 22	3 —	6 55	3 56	8 20
Csucsá >	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva ér.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 28
Bucsa >	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debrecen—Püspök-Ladány.					
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17	Sz. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.					
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp >	1 17	6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Elesd >	1 48	7 59	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalva >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debrecen >	3 37	12 36	8 15	10 27	8 54
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány ér.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	Debrecen—Nagy-Léta—Vértess.					
Várad-Velenceze >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	Vértess.—Debrecen—Nagy-Léta					
Nagyvárad ér.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	V. v. V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad ér.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Debrecen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta—Vértess.	5 25	1 05
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	Sáránd >	9 28	5 06	Vértess. ind.	—	—
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velenceze >	2 25	—	2 30	4 05	1 31	H.-Bagos >	9 41	5 17	M.-Pályi >	5 47	1 30
Mező.-Keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	H.-Pályi >	10 05	5 41	H.-Pályi >	6 03	1 48
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	M.-Pályi >	10 20	5 55	H.-Bagos >	6 18	2 05
B.-Ujfalva >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Elesd >	3 04	7 56	3 21	4 56	2 50	N.-Léta—Vértess. ér.	10 43	6 15	Sáránd >	6 40	2 29
Sáp >	3 38	9 36	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	Debrecen é.	7 18	3 13			
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08	Sáránd—Derecske, Derecske—Sáránd.					
P.-Ladány >	3 56	9 59	1 34	1 19	5 50	Bucsa >	—	8 51	4 27	6 04	4 36	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 49
Szolnok >	5 32	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	2 09
Nagy-Káta >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 37	5 32	7 16	—						
Budapest ér.	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár ér.	5 55	10 37	6 59	8 33	—						

Nagyvárad—Szeged.					Szeged—Nagyvárad.					Nagyvárad—Arad.					Arad—Nagyvárad.				
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.				
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 35				
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 07				
Less >	10 48	4 56	8 06	Oroszháza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54				
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7 —	2 33	4 50				
Cséffa >	11 0 —	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26				
Szalonta >	11 26	—	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Arad ér.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad ér.	9 32	5 30	8 31				
Kétegyán >	11 46	—	9 37	Kétegyán >	7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest.					Dobrest—Szombatság-Rogoz.						
Sarkad >	11 57	6 09	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind.					Dobrest ind.						
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Nánhegyes ind.					Nánhegyes ind.						
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Nánhegyes ér.					Nánhegyes ér.						
Oroszháza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Szombatság-Rogoz ér.					Szombatság-Rogoz ér.						
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16												
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad ér.	9 32	5 30	8 31												

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.					Vaskóh—Belényes—Nagyvárad					Nagyvárad—Gyoma					Gyoma—Nagyvárad.					
	V. v.	Sz. v.			Sz. v.	Th. v. sz. sz.				V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.					
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 30	Nagyvárad ind.	5 50	2 00	Gyoma ind.	3 40	2 40									
V.-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 09	2 70	Déva-Ványa >	4 37	3 40									
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 00	Körös-Ladány >	5 13	4 23									
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 59	Szeghalom >	5 40	4 55									
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körösszeg >	7 02	3 49	Vésztő >	6 12	5 36									
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 08									
Drág-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 23									
Magyar-Cséke >	6 50	5 —	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Nagy-tóti >	7 10	7 02									
Ósused >	7 05	5 12	Gyanta >	6 56	5 19	Iráz >	8 42	4 49	Sakál >	7 22	7 14									
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 34	Kót >	9 19	5 14	Körösszeg >	8 11	8 13									
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Gyires >	8 33	8 38									
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Körös-Ladány >	8 47	8 53									
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	8 07	6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Déva-Ványa >	9 03	9 13									
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Gyoma ér.	9 20	9 32									
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	7 33	Gyoma ér.	12 45	8 06	Nagyvárad—Érmihályfalva					Érmihályfalva—Nagyvárad.						
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50	Nagyvárad ind.					Érmihályfalva ind.					Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v.				
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31	B.-Püspöki >	6 50	5 40	Bihar >	7 17	5 57	Érselind >	5 37	6 01	Székelyhid >	6 14	6 46			
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45	Paptamási >	7 44	6 20	Gyapoly >	7 44	6 20	Nagykággya >	6 27	7 00	B.-Diószeg >	6 42	7 20			
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 21	V.-Velenceze >	10 01	9 09	Gyapoly >	8 13	6 48	B.-Diószeg >	8 29	7 03	Gyapoly >	6 59	7 38	Paptamási >	7 24	8 04			
Vaskóh ér.	11 12	8 49	Nagyvár ér.	10 11	9 19	Székelyhid >	8 29	7 03	Nagykággya >	8 52	7 24	Bihar >	7 45	8 28	B.-Püspöki >	8 05	8 52			
Székelyhid—Margitta					Margitta—Székelyhid					Nagyvárad—Érmihályfalva					Érmihályfalva—Nagyvárad.					
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	Nagyvárad ind.					Érmihályfalva ind.					Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v. Vegyes v.				
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56	B.-Püspöki >	7 17	5 57	Bihar >	7 44	6 20	Érselind >	5 37	6 01	Székelyhid >	6 14	6 46			
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 08	Paptamási >	8 13	6 48	Gyapoly >	8 29	7 03	Nagykággya >	6 27	7 00	B.-Diószeg >	6 42	7 20			
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26	Gyapoly >	8 52	7 24	B.-Diószeg >	8 29	7 03	Gyapoly >	6 59	7 38	Paptamási >	7 24	8 04			
Margitta ér.	11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07	Székelyhid >	9 40	8 03	Nagykággya >	9 07	7 38	Bihar >	7 45	8 28	B.-Püspöki >	8 05	8 52			
Menetdíj krban állami vasuton					Fürdő-vonatok.					Nagyvárad ind.					Érmihályfalva ind.					
I																				

Menetdíj krban állami vasuton					Fürdő-vonatok.					Nagyvárad ind.					Érmihályfalva ind.				
I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig		Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig	Menetdíj krban közuti vasuton II. o. III. o.	
—	—	—	—	—	11 27	—	—	6 19	—	10 23	—	—	—	—	4 45	—	8 58	—	
—	—	—	8 07	9 38	11 32	1 08	4 20	6 30	8 07	10 30	—	—	—	—	6 32	8 44	—	—	
30	15	10	7 53	9 24	11 17	12 54	4 06	6 09	7 53	10 13	—	—	—	—	6 46	9 15	10	08	
40	22	15	7 38	9 11	11 04	12 41	3 51	5 56	7 38	10 —	—	—	—	—	6 59	9 29	30	25	
40	22	15	7 35</																